YVES BOT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2009. május 19. [1]

1. A jelen ügyben a Bíróságot először kérték fel a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló egyezmény [2], egészen pontosan annak 4. cikke értelmezésére, amely egyezmény olyan rendszert hoz létre, amely a felek választásának hiányában lehetővé teszi a szerződésre alkalmazandó jog meghatározását.

2. Ebben az ügyben azt kérik a Bíróságtól, hogy nyilatkozzon arról, e rendelkezés szerint mely jogot kell alkalmazni az olyan szerződésre, melynek tárgya közlekedési eszköz rendelkezésre bocsátása áruk meghatározott úton történő szállítására.

3. A Római Egyezmény 4. cikke (1) bekezdésének első mondata ugyanis általános szabályt tartalmaz arra nézve, hogy mely jogot kell alkalmazni a felek jogválasztásának hiányában, valamint e cikk (2) bekezdése általános, az említett cikk (4) bekezdése pedig különös vélelmet állít fel az árufuvarozási szerződésekre nézve.

4. A Bíróságot továbbá arról kérdezik, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló szerződés valamely részére, a Római Egyezmény 4. cikke (1) bekezdésének második mondatával összhangban alkalmazható-e más ország joga, mint amely országhoz a szerződés egésze a legszorosabban kapcsolódik.

5. A jelen indítványban kifejtem azokat az indokokat, amelyek alapján úgy ítélem meg, hogy az olyan szerződés, amelynek tárgya közlekedési eszköznek áruk meghatározott úton történő szállítására való rendelkezésre bocsátása, nem tartozik a Római Egyezmény 4. cikke (4) bekezdésének hatálya alá, ha az e közlekedési eszköz rendelkezésre bocsátására köteles vállalkozás székhelye más országban található, mint amelyben a berakodás vagy a kirakodás helye, illetve a szerződésben részes másik fél tevékenysége végzésének központja.

6. Ezt követően kifejtem, hogy véleményem szerint az e szerződésre alkalmazandó jog meghatározása érdekében miért kell a nemzeti bíróságnak a Római Egyezmény 4. cikke (1) bekezdésének első mondatával összhangban annak az országnak a jogát meghatározni, amelyhez ez a szerződés a legszorosabban kapcsolódik.

1 – Eredeti nyelv: francia.

2 – Az aláírásra Rómában, 1980. június 19-én megnyitott egyezmény (HL L 266., 1. o.; a továbbiakban: Római Egyezmény).

7. Végezetül kifejtem azokat az indokokat, amelyek alapján az a véleményem, hogy az alapügyben szereplő szerződés valamely részére nem alkalmazható más ország joga, mint amelyhez a szerződés egésze a legszorosabban kapcsolódik.

I – Jogi háttér

8. A Római Egyezmény 1991. április 1-jén lépett hatályba. Az aláíró államok szándéka akkoriban a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok egységesítésén keresztül a létező kollíziós szabályok nagy számának csökkentése volt.

9. A Római Egyezmény rendelkezéseit ezen egyezmény 1. cikke alapján - az ugyanezen cikk (2) bekezdésében felsorolt bizonyos területek kivételével – a jogszabályi ütközéseket magukban foglaló helyzetekben a szerződéses kötelezettségekre kell alkalmazni. [3]

10. A Római Egyezmény a 3. cikkében kimondja a felek jogválasztásának szabadságát. E rendelkezés szerint ugyanis „[a] szerződésre a felek által választott jog az irányadó. A jogválasztásnak kifejezettnek kell lennie, vagy annak a szerződés rendelkezéseiből, illetve az eset körülményeiből kellő bizonyossággal megállapíthatónak kell lennie. Választásukkal a felek a szerződés egészére vagy annak csak egy részére alkalmazandó jogot határozhatják meg”.

11. Ezen választás hiányában a Római Egyezmény - vélelmek felállítása mellett - az alkalmazandó jog meghatározása céljából az összes szerződésre közös általános szabályt állapít meg.

12. Így ezen Egyezmény 4. cikkének (1) bekezdése alapján „[a]mennyiben a szerződésre alkalmazandó jogról nem született a 3. cikk szerint megállapodás, úgy a szerződésre azon ország joga az irányadó, amelyhez az a legszorosabban kapcsolódik. Azonban a szerződés olyan elkülöníthető részére, amely egy másik országgal áll szorosabb kapcsolatban, kivételesen az érintett másik ország joga lehet az irányadó”.

13. A Római Egyezmény 4. cikkének (2) bekezdése a következőképpen szól:

„E cikk (5) bekezdésének rendelkezéseire is figyelemmel, vélelmezni kell, hogy a szerződés azon országgal áll a legszorosabb kapcsolatban, ahol a szerződés jellegéből adódó teljesítést végző félnek a szerződés megköté-

3 – Például a természetes személyek személyi állapota, illetve jogképessége, végrendeletekkel és örökléssel kapcsolatos szerződéses kötelességek, házassági vagyonjog, családi, rokoni vagy házassági kapcsolatból eredő jogok és kötelezettségek, továbbá választottbírósági megállapodások és joghatósági kikötések.

sekor a szokásos tartózkodási helye található, illetve társaság, egyesület vagy egyéb jogi személy esetében központi ügyvezetésének helye található. Amennyiben azonban a szerződést az említett fél szakmai vagy keresetszerűen folytatott tevékenységének gyakorlása körében kötik meg, úgy azt kell vélelmezni, hogy a tevékenység végzésének központja szerinti országhoz kapcsolódik a legszorosabban a szerződés, illetve ha a szerződési feltételek alapján a teljesítésre a tevékenység végzésének központján kívüli más telephelyen kerül sor, úgy az e telephely szerinti ország."

14. Az árufuvarozási szerződésekre különös vélelem vonatkozik. A Római Egyezmény 4. cikkének (4) bekezdése értelmében ugyanis „[a] fuvarozási szerződésre nem vonatkozik a (2) bekezdés szerinti vélelem. Ilyen szerződés esetében, ha a szerződés megkötésekor a fuvarozó tevékenysége végzésének központja szerinti ország megegyezik a berakodás vagy a kirakodás helye vagy a feladó tevékenysége végzésének központja szerinti országgal, úgy vélelmezni kell, hogy a szerződés a legszorosabb kapcsolatban ezen országgal áll".

15. E rendelkezés ezt követően pontosítja, hogy „[e] bekezdés alkalmazásában az egyszeri útra szóló hajóbérleti szerződéseket és más olyan szerződéseket, amelyek fő célja az árufuvarozás, fuvarozási szerződésnek kell tekinteni".

16. Végezetül a Római Egyezmény lehetővé teszi a nemzeti bíróság számára, hogy eltérjen a 4. cikk (2) bekezdésében szereplő vélelemtől, ha nem állapítható meg a jellemző szolgáltatás, illetve eltérjen a 4. cikk (2)-(4) bekezdése szerinti vélelmektől, ha a körülmények összessége arra utal, hogy a szerződés egy másik országgal szorosabb kapcsolatban áll.

II – A tényállás és az alapeljárás

17. Az Intercontainer Interfrigo SC (a továbbiakban: ICF) egy belgiumi székhelyű társaság. A Balkenende Oosthuizen BV (a továbbiakban: Balkenende) és az MIC Operations BV (a továbbiakban: MIC) hollandiai székhelyű társaságok.

18. Egy Amszterdam (Hollandia) és Frankfurt (Németország) közötti áruszállítás céljából létesített vasúti összeköttetésre vonatkozó terv keretében az ICF az MIC megbízásából tehervagonokat bocsátott a Balkenende rendelkezésre. Az ICF-nek kellett a vasúti szállítást biztosítani, és ezért megvásárolta a szükséges mozdonyokat és szolgáltatásokat. Az MIC bérbe adta harmadik feleknek a rendelkezésére álló rakodási kapacitást és a szállítás üzemeltetési részéről kellett gondoskodnia.

19. A felek nem kötöttek semmilyen írásbeli szerződést. Az ICF mindössze egy szerződéstervezetet küldött, amelyben a szerződésre alkalmazandó jogként a belga jogot jelölte meg. Ezt a szerződéstervezetet a felek nem írták alá. A megállapodásokat azonban 1998. október 20-a és november 13-a, valamint 1998. november 16-a és december 21-e között teljesítették.

20. Az ICF 1998. november 27-én megküldte az első számlát az MIC-nek 107 512,50 euró összegről az 1998. október 20-a és november 13-a között nyújtott szolgáltatásokra vonatkozóan. 1998. december 22-én egy második, 67 100 euró összegű számlát küldött az MIC-nek az 1998. november 16-a és december 21-e közötti szolgáltatásokra vonatkozóan.

21. Mivel az MIC nem fizette ki az 1998. november 27-i számlát, az ICF 2001. szeptember 7-én felszólította az említett számla kifizetésére, azonban eredménytelenül.

22. Az ICF keresetet nyújtott be a Rechtbank te Haarlemhez (Hollandia), és azt kérte, hogy e bíróság kötelezze a Balkenendét és az MIC-t az 1998. november 27-i számla, valamint az ahhoz kapcsolódó hozzáadottérték-adó kamatokkal és költségekkel növelt összegének megfizetésére. Az ICF azt állította, hogy a szerződésre a belga jog alkalmazandó.

23. 2004. január 28-i ítéletével a Rechtbank te Haarlem úgy ítélte meg, hogy a holland jog alkalmazandó a szerződésre. Mivel az ICF követelése a holland jog alapján elévült, a keresetet elfogadhatatlannak nyilvánította.

24. Az ICF fellebbezést nyújtott be a Gerechtshof te Amsterdamhoz, amely helybenhagyta az elsőfokú ítéletet. A Gerechtshof elutasította az ICF azon érvelését, miszerint a felek a belga jogot választották a szerződésre alkalmazandó jogként, mivel ezt a szerződést megküldték ugyan a Balkenendének és az MIC-nek, azonban azok azt nem írták alá.

25. A Gerechtshof előtt az ICF azt állította, hogy a Római Egyezmény 4. cikkének (2) bekezdése alapján a belga jog az irányadó. E bíróság szerint a szóban forgó szerződést elsősorban árufuvarozási szerződésnek kell tekinteni ezen Egyezmény 4. cikke (4) bekezdésének utolsó mondata értelmében. Az említett bíróság szerint e szerződés továbbá szorosabban kapcsolódott Hollandiához, mint Belgiumhoz, ily módon az említett Egyezmény 4. cikkének (2) bekezdésében szereplő vélelem nem alkalmazható.

26. Az ICF fellebbezést nyújtott be a Hoge Raad der Nederlandenhez (Hollandia).

27. A kérdést előterjesztő bíróság – miután kétsége volt a Római Egyezmény 4. cikkének értelmezése tekintetében – több kérdést terjesztett a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra.

III – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

28. A Hoge Raad der Nederlanden felfüggesztette az eljárást, és a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„1) Úgy kell-e értelmezni a Római Egyezmény 4. cikkének (4) bekezdését, hogy [a fenti] rendelkezés csak az egyszeri útra szóló árufuvarozási célú bérleti szerződésekre vonatkozik, és az árufuvarozási célú bérleti szerződések minden egyéb típusa nem tartozik e rendelkezés hatálya alá?

2) Ha az [első] kérdésre igenlő válasz adandó […]: úgy kell-e értelmezni az Egyezmény 4. cikkének (4) bekezdését, hogy akkor, ha a más típusú árufuvarozási célú bérleti szerződések tárgya szintén árufuvarozás, az érintett szerződés e fuvarozás tekintetében e rendelkezés hatálya alá tartozik, és az alkalmazandó jogot egyebekben az Egyezmény 4. cikkének (2) bekezdése alapján kell meghatározni?

3) Ha a [második] kérdésre igenlő válasz adandó […]: a megjelölt két jogrend közül melyik alapján kell ebben az esetben elbírálni a szerződésre alapított igények elévülésére történő hivatkozást?

4) Ha a szerződés súlypontját az árufuvarozás jelenti, figyelmen kívül kell-e akkor hagyni a [második] kérdésben leírt megosztást […], és a szerződés valamennyi részére alkalmazandó jogot az Egyezmény 4. cikke (4) bekezdése alapján kell-e meghatározni?

5) Úgy kell-e értelmezni a Római Egyezmény [4. cikke (5) bekezdésének második mondatában] foglalt különös szabályozást, hogy a [4. cikk (2)-(4) bekezdése szerinti] vélelmek csak akkor nem érvényesülnek, ha az összes körülmény arra utal, hogy az e rendelkezésekben leírt kapcsoló tényezők nem rendelkeznek valódi kapcsoló erővel, vagy már akkor sem, ha az összes körülmény arra utal, hogy egy másik országhoz való kapcsolódás túlsúlyban van?”

IV – Elemzés

A – *Előzetes megjegyzések*

29. Először is meg kell állapítani, hogy a 2004. augusztus 1-jén hatályba lépett, 1988. december 19-i jegyzőkönyvek [4] értelmében a Bíróság hatáskörrel rendelkezik a Római Egyezmény rendelkezéseinek értelmezésére.

30. Másfelől a 89/128 első jegyzőkönyv 2. cikkének a) pontja alapján a Hoge Raad der Nederlandennek jogában áll az előtte folyamatban lévő ügyben felmerült, és a Római Egyezmény rendelkezéseinek értelmezésével kapcsolatos kérdésre vonatkozóan előzetes döntéshozatalt kérni a Bíróságtól.

4 – A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, aláírásra Rómában 1980. június 19-én megnyitott egyezménynek a Bíróság által történő értelmezésére vonatkozó 89/128/EGK első jegyzőkönyv (HL 1989. L 48., 1. o.), valamint az 1992. május 18-i és az 1996. november 29-i csatlakozásáról szóló egyezmények, és a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, aláírásra Rómában 1980. június 19-én megnyitott egyezmény értelmezése tekintetében a Bíróság hatáskörrel való felruházására vonatkozó 89/129/EGK második jegyzőkönyv (HL 1989. L 48., 17. o.), valamint az 1984. április 10-i, az 1992. május 18-i és az 1996. november 29-i csatlakozásról szóló egyezmények.

B – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről*

31. A Bíróságot első alkalommal kérték fel a Római Egyezmény, pontosabban ezen Egyezménynek a felek jogválasztása hiányában a szerződésre alkalmazandó jog meghatározására vonatkozó rendelkezésének az értelmezésére.

32. A kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések vizsgálata szükségessé teszi a Római Egyezmény által létrehozott rendszer tartalmának előzetes bemutatását.

1. A Római Egyezmény által létrehozott rendszer

33. A tagállamok a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i Brüsszeli Egyezmény [5] elfogadásával a nemzetközi magánjog területén megkezdett jogegységesítési munka folytatása érdekében fogadták el a Római Egyezményt.

5 – HL 1972. L 299., 32. o. Ezen egyezmény helyébe a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítve: HL 2006. L 242., 6. o.) lépett.

34. Ezen egyezménynek a preambuluma szerint az a célja, hogy egységes szabályokat alakítson ki a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó joggal kapcsolatosan. A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló egyezményre vonatkozó jelentés [6] pontosítja, hogy a fent említett egyezményt azzal a szándékkal hozták létre, hogy többek között a szerződések területén felszámolják a kollíziós szabályok eltéréseiből adódó problémákat. Vogelaar, a Bizottság akkori belső piaci és jogharmonizációs főigazgatója szerint a Római Egyezmény nagy előnye az volt, hogy nőtt a jogbiztonság szintje, megerősödött a jogviszonyok stabilitásába vetett bizalom, egyszerűsödtek az alkalmazandó jog tekintetében a joghatósági megállapodások, és az egész magánjogban megnőtt a szerzett jogok védelme.

35. A Római Egyezmény által követett cél tehát a kollíziós szabályok egységesítése annak érdekében, hogy azok a határozathozatal helyétől függetlenül ugyanazt a jogot jelöljék ki.

36. Ezen célkitűzés megvalósítása érdekében a Római Egyezmény 3. cikke kimondja a felek szabadságát a szerződéses kötelezettségekre irányadó jog megválasztására nézve. A tagállamokban közös ezen elv szerint a szerződésre a felek által választott jog az irányadó.

37. Láthattuk, hogy jogválasztás hiányában a Római Egyezmény 4. cikke biztosítja a bíróság számára az alkalmazandó jog meghatározásához szükséges szempontokat. Az e cikk által létrehozott rendszer véleményem szerint a következőképpen épül fel.

38. A Római Egyezmény 4. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy ha a felek nem választanak alkalmazandó jogot, „a szerződésre azon ország joga az irányadó, amelyhez az a legszorosabban kapcsolódik. Azonban a szerződés olyan elkülöníthető részére, amely egy másik országgal áll szorosabb kapcsolatban, kivételesen az érintett másik ország joga lehet az irányadó”.

39. E rendelkezés első mondata, amely kissé homályosnak tűnhet, valójában meglehetősen jól tükrözi a tagállamok bíróságai által elfogadott megoldásokat.

40. A Giuliano-Lagarde-jelentés ugyanis rámutat, hogy a tagállamok többségében a jog szerződésre való alkalmazásának objektív felfogása megelőzi a rögzített és merev kapcsolótényezőket. [7] Ha a felek nem választottak a szerződésre alkalmazandó jogot, a bíróságnak olyan tényezőket kell

6 – Giuliano, M., a Milánói Egyetem professzorának és Lagarde, M., a Párizsi Egyetem professzorának a jelentése (HL 1980. C 282., 1. o.; a továbbiakban: Giuliano-Lagarde-jelentés).

7 – Lásd a Giuliano-Lagarde-jelentés 4. cikkének (1) bekezdését.

keresnie, amelyek lehetővé teszik e szerződés valamely országhoz kapcsolását.

41. A Római Egyezmény 4. cikke (1) bekezdésének második mondata arra vonatkozik, amit általánosan egy szerződés „részekre bontásának" neveznek. Az elemzés utolsó részében részletesebben visszatérek erre a lehetőségre.

42. A Római Egyezmény 4. cikkének (1) bekezdésében megjelenő rugalmasságot némiképpen mérsékli a következő bekezdésekben szereplő vélelmek egész sora.

43. Így a Római Egyezmény 4. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy „vélelmezni kell, hogy a szerződés azon országgal áll a legszorosabb kapcsolatban, ahol a szerződés jellegéből adódó teljesítést végző félnek a szerződés megkötésekor a szokásos tartózkodási helye található, illetve társaság, egyesület vagy egyéb jogi személy esetében központi ügyvezetésének helye található. Ha azonban a szerződést az említett fél szakmai vagy keresetszerűen űzött tevékenységének gyakorlása körében kötik meg, úgy azt kell vélelmezni, hogy a tevékenység végzésének központja szerinti ország kapcsolódik a legszorosabban a szerződéshez, illetve ha a szerződési feltételek alapján a teljesítésre a tevékenység végzésének központján kívüli más telephelyen kerül sor, úgy az e telephely szerinti ország".

44. A Giuliano-Lagarde-jelentés megállapítja, hogy ez a rendelkezés konkretizálja és tárgyiasítja a „legszorosabb kapcsolat" fogalmát, és a felek választása hiányában jelentősen egyszerűsíti a szerződésre alkalmazandó jog meghatározását. [8] Azt is pontosítja, hogy a szerződés „belső" kapcsolóelvének az alkalmazása lehetővé teszi annak elkerülését, hogy az összekapcsolás a szerződéstől független, azzal valódi kapcsolatban nem álló tényezőkön alapuljon, mint például a felek állampolgársága vagy a szerződés megkötésének helye. [9]

45. A lakóhely, a központi ügyintézés helye, illetve a jellemző szolgáltatás nyújtójának székhelye szerinti jognak a szerződésre irányadó jogként történő kiválasztását véleményem szerint magyarázhatja az a tény, hogy ez a jog bír azzal az előnnyel, hogy e szolgáltatás nyújtója könnyebben, többek között nyelvi akadályok nélkül megismerheti azt, és ennek alkalmazására jogosan számíthat.

46. Ezen túlmenően, a jellemző szolgáltatás nyújtója számos szerződést köt éppen a gazdasági tevékenysége miatt. Gyakorlati okok miatt kívánatosnak tűnik tehát, hogy az általa kötött összes szerződésre ugyanaz a jog legyen az irányadó. Ellenvetésül kétségkívül felhoz-

8 – Lásd a Giuliano-Lagarde-jelentés 4. cikke (3) bekezdésének hetedik albekezdését.

9 – Lásd a Giuliano-Lagarde-jelentés 4. cikke (3) bekezdésének második albekezdését.

ható, hogy a visszterhes szerződés esetén ugyanez elmondható a másik szerződő félről is. Az esetek többségében azonban az ellenszolgáltatás mindössze meghatározott pénzösszeg fizetésére vonatkozik.

47. Ezért megfelelőbbnek tűnik a lakóhelye, a központi ügyintézés helye, illetve a jellemző szolgáltatás nyújtójának székhelye szerinti jognak a szerződésre alkalmazandó jogként történő választása.

48. Ezen általános vélelem alól két kivétel létezik, amelyeket a Római Egyezmény 4. cikkének (3) és (4) bekezdése tartalmaz.

49. Először is, „amennyiben a szerződés tárgya ingatlannal kapcsolatos dologi jog vagy ingatlan használatával kapcsolatos jog, úgy vélelmezni kell, hogy a szerződés a legszorosabb kapcsolatban az ingatlan fekvése szerinti országgal áll".

50. Az ilyen típusú szerződésnek különös, a *lex rei sitae*-t megjelölő vélelem alá rendelését az a tény magyarázza, hogy jelen esetben a szerződés súlypontja maga az ingatlan.

51. Úgy tűnik továbbá, hogy ezért pontosítja a Giuliano-Lagarde-jelentés, hogy a Római Egyezmény 4. cikkének (3) bekezdése nem vonatkozik azokra a szerződésekre, amelyek tárgya ingatlanok építése vagy felújítása.[10] Ilyen szerződések esetén a szerződés tárgya nem az ingatlanra vonatkozó jog, hanem valamely szolgáltatás nyújtása, mint például az ezen az ingatlanon elvégzendő munkálatok. Ebben az esetben feltételezhetjük, hogy a felek választása hiányában a szerződésre alkalmazandó jogot az általános vélelem alapján kell meghatározni, és az a jellemző szolgáltatás nyújtójának lakóhelye lesz.

52. Másodszor a Római Egyezmény 4. cikknek (4) bekezdése előírja, hogy „[a] fuvarozási szerződésre nem vonatkozik a (2) bekezdés szerinti vélelem. Ilyen szerződés esetében, ha a szerződés megkötésekor a fuvarozó tevékenysége végzésének központja szerinti ország megegyezik a berakás vagy a kirakás helye vagy a feladó tevékenysége végzésének központja szerinti országgal, úgy vélelmezni kell, hogy a szerződés a legszorosabb kapcsolatban ezen országgal áll. E bekezdés alkalmazásában az egyszeri útra szóló hajóbérleti szerződéseket és más olyan szerződéseket, amelyek fő célja az árufuvarozás, fuvarozási szerződésnek kell tekinteni".

53. Az árufuvarozási szerződésekre vonatkozó különös vélelem felállítását magyarázhatja az a tény, hogy a nemzetközi kapcsola-

10 – Lásd a Giuliano-Lagarde-jelentés 4. cikke (4) bekezdésének negyedik albekezdését.

tokban meglehetősen gyakran a jellemző szolgáltatás nyújtójának, azaz a fuvarozónak a szokásos tartózkodási helye nem áll objektív kapcsolatban a szerződéssel, mivel az ilyen szerződés fő tárgya az áruszállítás. Ilyen helyzetben van például a németországi székhelyű fuvarozó, akit a francia feladó az áru Franciaországból Olaszországba történő szállításával bíz meg.

54. Ezért csak akkor lesz az adott ország joga irányadó, ha a fuvarozó szokásos tartózkodási helye ugyanabban az országban található, ahol a berakodás vagy kirakodás történik vagy ahol a feladó tevékenysége végzésének központja van. Így több kapcsolótényező ugyanarra a helyre mutat.

55. Amennyiben ez a két feltétel nem teljesül, a Római Egyezmény 4. cikkének (4) bekezdése nem alkalmazható.

56. E rendelkezés nem pontosítja, hogy ebben az esetben milyen megoldást kell alkalmazni.

57. Ésszerűnek tűnik számomra az a feltételezés, hogy ilyen helyzetben annak a bíróságnak, akinek meg kell határoznia a szerződésre alkalmazandó jogot, az említett egyezmény 4. cikkének (1) bekezdésében megállapított általános szabályra kell hagyatkoznia. Így értékelheti a szerződés azon elemeit, amelyek lehetővé teszik számára a szerződés súlypontjának meghatározását.

58. Ezért felmerül a kérdés, hogy ebben a helyzetben visszatérünk-e a fent említett egyezmény 4. cikkének (2) bekezdésében szereplő általános vélelem alkalmazásához. Nem gondolom ezt, mégpedig az alábbi okok miatt.

59. Emlékeztetek arra, hogy a Római Egyezmény 4. cikkének (4) bekezdése előírja, hogy „[a] fuvarozási szerződésre nem vonatkozik a (2) bekezdés szerinti vélelem".

60. Az a véleményem, hogy ezen első mondatot úgy kell érteni, hogy amennyiben nem esik egybe a fuvarozó lakóhelye és a berakodás vagy kirakodás helye, illetve a feladó tevékenysége végzésének központja, a (2) bekezdésben foglalt vélelem egyáltalán nem alkalmazható.

61. A Római Egyezmény 4. cikkének (4) bekezdésében felállított különös vélelem ugyanis valójában a jellemző szolgáltatás

nyújtójának, azaz a fuvarozónak a lakóhelye szerinti jog alkalmazását írja elő.

62. Láttuk, hogy a Római Egyezmény szerkesztői azon az álláspontonvoltak, hogy a fuvarozó lakóhelye nem elég jelentős tényező ahhoz, hogy a szerződést az e lakóhely szerinti joghoz kapcsolja. Egy másik tényező, nevezetesen a berakodás vagy a kirakodás helye, illetve a feladó tevékenysége végzésének központja szükséges tehát a szerződésnek a fuvarozó lakóhelye szerinti országgal való szoros kapcsolata megerősítéséhez.

63. Noha az Egyezmény szerkesztői ügyeltek arra, hogy ilyen feltételekhez kössék az árufuvarozási szerződésnek a fuvarozó lakóhelye szerinti joghoz kapcsolását, úgy tűnik számomra, hogy csökkentené a Római Egyezmény 4. cikke (4) bekezdésének hatékonyságát, ha az ezen Egyezmény 4. cikkének (2) bekezdésében megfogalmazott általános vélelemhez folyamodnánk abban az esetben, amikor a feltételek nem teljesülnek.

64. Ahogy pontosítottam, az árufuvarozási szerződés összetett szerződés, amelynek nagyszámú és szerteágazó kapcsolóeleme van. A fuvarozó székhelye lehet Franciaországban, a feladóé Olaszországban, a fuvarozásra pedig sor kerülhet Hollandia és Belgium között. Úgy tűnik, hogy e helyek közül egyik sem előzi meg a másikat. Véleményem szerint éppen ezen okból alkalmaz a Római Egyezmény általános vélelmet az árufuvarozási szerződésekre.

65. Úgy tűnik számomra tehát, hogy – amennyiben az ezen Egyezmény 4. cikkének (4) bekezdésében foglalt feltételek nem teljesülnek – a bíróságnak esetről-esetre kell megkeresnie azt az országot, amely a fenti Egyezmény 4. cikkének (1) bekezdésében előírt általános szabállyal összhangban a legszorosabb kapcsolatban áll a szerződéssel. [11]

66. Bár a vélelmek felállításával a Római Egyezmény a kollíziós szabályok alkalmazása terén nagyobb fokú kiszámíthatóságot vezet be, létezik azonban egy olyan, a Róma I. rendeletben megismételt tényező, amely arra utal, hogy bizonyos fokú rugalmasság megmaradt ezen Egyezmény rendszerében.

11 – A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2008. június 17-i 593/2008/EK európai parlament és tanácsi rendelet (Róma I.) (HL L 177., 6. o.; a továbbiakban: Róma I. rendelet) pótolni látszik a Római Egyezmény 4. cikkének (4) bekezdése által hagyott e joghézagot. A Róma I. rendelet árufuvarozási szerződésre alkalmazandó 5. cikkének (1) bekezdése értelmében ugyanis, ha a fenti Egyezmény 4. cikkének (4) bekezdésében előírt és a Róma I. rendeletben megismételt feltételek nem teljesülnek, a felek által megállapított átadási hely szerinti ország jogát kell alkalmazni. Ezért úgy tűnik számomra, hogy a jogbiztonság és az alkalmazandó jog kiszámíthatósága felülkerekedett a kollíziós szabály alkalmazásának rugalmassága felett.

67. A Római Egyezmény 4. cikkének (5) bekezdése ugyanis előírja, hogy „[a] (2) bekezdés nem alkalmazható, ha nem állapítható meg a jellemző szolgáltatás. A (2)[-](4) bekezdés szerinti vélelmek nem alkalmazhatóak, ha a körülmények összessége arra utal, hogy a szerződés egy másik országgal szorosabb kapcsolatban áll".

68. Ezt a rendelkezést véleményem szerint a következőképpen kell érteni. Ha a jellemző szolgáltatás nem határozható meg a Római Egyezmény 4. cikkének (5) bekezdése alapján, az ezen Egyezmény 4. cikkének (1) bekezdésében megállapított általános szabályt kell alkalmazni, amely előírja, hogy a szerződésre azon ország joga az irányadó, amelyhez az a legszorosabban kapcsolódik.

69. Ezenfelül, még abban az esetben is, ha a jellemző szolgáltatás meghatározható, el lehet térni a fenti egyezmény 4. cikkének (2) bekezdésében megállapított vélelemtől, ha a körülmények összességéből az következik, hogy a szerződés szorosabban kapcsolódik egy másik országhoz. Ugyanez vonatkozik a Római Egyezmény 4. cikkének (3) és (4) bekezdésében meghatározott vélelmekre is.

70. A Giuliano-Lagarde-jelentés megállapítja, hogy a 4. cikk (5) bekezdésének célja az, hogy mivel a Római Egyezmény szinte minden típusú szerződésre alkalmazandó általános jellegű kollíziós szabályt vezet be, ennek ellentételezéseként széles mérlegelési jogkört kell hagynia a bíróság számára minden olyan esetben, amikor a körülmények összessége arra mutat, hogy az eleinte a legszorosabbnak vélt kapcsolóelem helyébe egy másik lépett. [12]

71. A Római Egyezmény 4. cikke (5) bekezdésének alkalmazása vita tárgyát képezi. Két irányzat látszik ugyanis kibontakozni. Az első irányzat szerint ez a rendelkezés másodlagos az általános és a különös vélelmekhez képest. Úgy tűnik, hogy a skót és a holland bíróságok ezt a kisebbségi irányzatot fogadták el. Az említett rendelkezés csak akkor volna alkalmazható, ha az adott ügy körülményeire tekintettel a szerződés jellemző szolgáltatását nyújtó személy tevékenysége végzésének központja mint kapcsolóelv nem bír valódi jelentőséggel. [13]

12 – Lásd a Giuliano-Lagarde-jelentés 4. cikke (7) bekezdésének negyedik és ötödik albekezdését.

13 – Lásd különösen a Hoge Raad der Nederlanden 1992. szeptember 25-én a Société Nouvelle des Papeteries de l'AA SA v. BV Machinefabriek BOA ügyben hozott ítéletét (Nederlandse Jurisprudentie 1992, n° 750), valamint a Court of Session (Scotland) (Egyesült-Királyság) a Caledonia Subsea Ltd kontra Micoperi Srl ügyben 2002. július 12-én hozott ítéletét (2002 SLT 1022).

72. A Római Egyezmény 4. cikkének (2)-(4) bekezdésében előírt vélelmeket tehát erősnek tekintik.

73. A második irányzat, amely az ezen egyezmény 4. cikke (5) bekezdésének működése kapcsán bontakozott ki, ingadozóbb és rugalmasabb. Úgy tűnik, hogy a vélelmek mellőzésére szigorú szabályok nélkül kerül sor, [14] a fenti rendelkezés alkalmazását a vélelmek előzetes megvizsgálása nélkül vagy az e vélelmek alkalmazásától való eltérés indokolásával választják a bíróságok.

74. Az a véleményem, hogy a jogbiztonság elvének tiszteletben tartása miatt, valamint a kiszámíthatóság Római Egyezményben is megfogalmazott céljának biztosítása érdekében kell ezen Egyezmény 4. cikkének (5) bekezdését alkalmazni, amennyiben bebizonyosodik, hogy a fenti egyezmény 4. cikkének (2)-(4) bekezdésében felállított vélelmek nem tükrözik a szerződésnek az ily módon meghatározott hellyel való valódi kapcsolatát. [15]

75. Láttuk ugyanis, hogy a Római Egyezményt a kollíziós szabályok eltéréseiből eredő hátrányok felszámolása és az e szabályok alkalmazása kiszámíthatóságának megerősítése érdekében fogadták el. A Róma I. rendelet egyébiránt megismétli ezeket a célokat. E rendelet tizenhatodik preambulumbekezdése kimondja, hogy „[e] rendelet általános célja – vagyis a jog érvényesülésén alapuló európai térségbeli jogbiztonság megvalósításának elősegítése – érdekében a kollíziós szabályoknak nagymértékben kiszámíthatónak kell lenniük”.

76. A jogbiztonság növelése céljából a Római Egyezmény szerkesztői tehát gondot fordítottak a vélelmek felállítására. E vélelmeknek kellene kijelölniük azon ország jogát, amellyel a szerződés feltételezhetően a legszorosabb kapcsolatban áll. Bérleti szerződés esetében például annak az országnak a joga lesz alkalmazandó ezen egyezmény 4. cikkének (3) bekezdése alapján, ahol az érintett ingatlan található.

14 – Lásd különösen a Cour de cassation (Franciaország) 2006. december 19-én hozott ítéletét (cass com n° 05-19.723). Ebben a Cour de cassation kimondta, hogy „a Római Egyezmény 4. cikke (1) bekezdésének alkalmazása során a szerződésre annak az országnak a joga az irányadó, amellyel annak a legszorosabb a kapcsolata; hogy a (2) és (5) bekezdés együttes olvasatából következik, hogy a legmegfelelőbb jog meghatározásához az eljáró bírónak össze kell hasonlítania a szerződés és egyrészt azon ország között fennálló kapcsolatot, ahol annak a félnek, akinek a jellemző szolgáltatást nyújtania kellett, a szerződés megkötésének időpontjában a szokásos tartózkodási helye volt, másrészt a másik szóban forgó ország közötti kapcsolatot, és felkutatnia, hogy ezek közül a szerződés melyikkel van szorosabb kapcsolatban”. Lásd továbbá a High Court of Justice (England & Wales) (Egyesült Királyság) Bank of Baroda v. Vysya Bank ügyben 1993. december 13-án hozott ítéletét ((1994) 2 Lloyd's Rep. 87, 93) is, amelyben az angol bíróság elutasította a Római Egyezmény 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt vélelmet az ezen Egyezmény 4. cikkének (5) bekezdésével szemben, amely a szerződést azzal a joggal kapcsolja össze, amellyel az adott eset körülménye alapján a legszorosabb kapcsolatot mutatja.

15 – Lásd ebben az értelemben a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 1980. évi Római Egyezmény közösségi jogi eszközzé történő átalakításáról, valamint naprakésszé tételéről szóló zöld könyvet (COM (2002) 654 végleges, 27. és 28. o.).

77. Azonban – és véleményem szerint ez a fent említett egyezmény 4. cikke (5) bekezdésének célja – ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy az ily módon meghatározott ország joga nem áll tényleges kapcsolatban a szerződéssel, a vélelmektől - amelyek egyszerű vélelmek [16] – el lehet térni. [17]

78. A bérleti szerződés példáját felidézve feltételezhető, hogy az ilyen, két francia állampolgár között kötött szerződésnek, amelynek a tárgya idényjellegű bérlet Olaszországban, erősebb kapcsolata lesz Franciaországgal. Ebben az esetben több tényező is a vélelem által meghatározott ország helyett egy másik országra utal. Mindkét szerződő fél francia, a szerződést kétség kívül Franciaországban kötötték, és mindenekelőtt érdekük, hogy a francia jog legyen a szerződésre alkalmazandó jog, ha más miatt nem is, nyelvi indokok miatt, valamint azért, mert feltételezhetően ezt a jogot ismerik.

79. A kollíziós szabály alkalmazása terén ezt a rugalmasságot igazolhatja az a szándék, hogy ne tegyék kötelezővé önkényesen egy olyan ország jogának az alkalmazását, amelylyel végeredményben csekély tényleges kapcsolata van a szerződésnek.

80. Ugyanígy bizonyos rugalmasságot tapasztalhatunk a Római Egyezmény 4. cikke (1) bekezdésének második mondatában szereplő kollíziós szabály alkalmazása terén. E rendelkezés ugyanis előírja, hogy ha a szerződés valamely része elkülöníthető annak többi részétől, és az egy másik országgal áll szorosabb kapcsolatban, a szerződés e részére kivételesen az érintett másik ország joga lehet az irányadó.

81. Úgy tűnik, hogy a szerződés felosztásának kérdése vitatott volt a Római Egyezmény tervezetének megszövegezésével megbízott munkacsoportban.

82. A Giuliano-Lagarde-jelentés ugyanis megállapítja, hogy „egyetlen képviselő sem kívánta támogatni a felosztást”, azonban „a szakértők többsége egy [ilyen] lehetőség nyitva hagyása mellett állt, […] azzal a feltétellel, [hogy a bíróság] azt csak kivételesen alkalmazza, a szerződés – és nem a jogvita – önálló és elkülöníthető részére” [18].

83. Lagarde szerint a szerződés elkülöníthetőségének fogalmát szűken kell érteni. Többek között az, hogy két kötelezettséget két különböző országban kell végrehajtani, nem jelenti, hogy a szerződés részekre bontható. Lagarde azzal folytatja, hogy a szerződés

16 – Lásd a Giuliano-Lagarde-jelentés 4. cikkének (9) bekezdését.

17 – Ezt a lehetőséget egyébiránt megismétli a Római I. rendelet 4. cikkének (3) bekezdése.

18 – Lásd a Giuliano-Lagarde-jelentés 4. cikke (8) bekezdésének második albekezdését. Lásd továbbá a jelentés 3. cikkének (4) bekezdését is.

valamely része elkülöníthetőségének megállapításához az szükséges, hogy olyan különálló megoldása legyen, amely független a szerződés más elemeire alkalmazandó megoldástól. [19]

84. Így valamely eszköz értékesítését és egyben technikai segítségnyújtásra vonatkozó kötelezettségvállalást magában foglaló szerződésre lehet különböző jog az irányadó, mivel ez a két aspektus objektíve elválasztható. [20]

85. Pontosítom egyben azt is, hogy a Giuliano-Lagarde-jelentés azt is megállapítja, hogy „[a] »kivételesen« szót ezért úgy kell értelmezni, hogy a bíróság a lehető legritkábban folyamodhat a szerződés felosztásához” [21].

86. A felosztás kivételessé tétele könnyen érthető azon szándék alapján, hogy ne veszélyeztessék a szerződés egységét, és ne eredményezzen olyan jogválasztást, amely ellentmondásos eredményekre vezethet. [22]

87. Maguk a nemzeti bíróságok is tartózkodnak a felosztás alkalmazásától. A Court of Appeal (England & Wales) (Egyesült Királyság) például kimondta, hogy a felosztásra csak az ugyanazon a szerződésen belüli, olyan különálló és önálló kikötések esetén kerülhet sor, amelyek e szerződés többi részétől elkülönítve kezelhetők. [23]

88. A Bundesgerichtshof (Németország) ugyanakkor jóval a Római Egyezmény kidolgozása előtt úgy ítélte meg, hogy főszabály szerint a szerződésnek egyetlen súlypontját kell meghatározni, és egy jogviszonyra egyetlen jogot kell alkalmazni. [24]

89. A szerződés felosztása tehát korlátozásokat hordoz magában, és ezért kivételesen kell alkalmazni. Nem szabad a Római Egyezmény fő célkitűzésének megsemmisítéséhez vezetnie, amely bizonyos fokú kiszámíthatóság biztosítása a kollíziós jogi szabályok alkalmazása során.

19 – Lagarde, P., „Le nouveau droit international privé des contrats après l'entrée en vigueur de la Convention de Rome du 19 juin 1980”, *RC Dip,* 80(2), 1991. április-június, 287. o.

20 – Mayer, P. és Heuzé, V., *Droit international privé,* 9. kiadás, Montchrestien, Paris, 2007., n° 710.

21 – Lásd a Giuliano-Lagarde-jelentés 4. cikke (8) bekezdésének negyedik albekezdését.

22 – Lásd a Giuliano-Lagarde-jelentés 3. cikke (4) bekezdésének első albekezdését.

23 – 1998. július 28-i ítélet, The Governor and Company of Bank of Scotland of the Mound v. Butcher ([1998] EWCA Civ 1306). Lásd továbbá a High Court of Justice (England & Wales), 2001. november 6-i CGU International Insurance plc v. Szabo & Ors. [(2002) 1 All ER (Comm) 83] és 2003. március 4-i American Motorists Insurance Co (Amico) v. Cellstar Corp & Anor ítéletét ([2003] EWCA Civ 206, point 33).

24 – A Bundesgerichtshof 1969. május 7-i ítélete (VIII ZR 142/68, DB 1969, 1053).

90. A következőkben e megállapítások fényében vizsgálom meg az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket.

2. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

91. Véleményem szerint a következő módon kell az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekkel foglalkozni.

92. Legelőször is a kérdést előterjesztő bíróság első kérdésével lényegében azt kívánja megtudni, hogy a szóban forgóhoz hasonló szerződés a Római Egyezmény 4. cikke (4) bekezdésének hatálya alá tartozik-e.

93. Ezt követően, az ötödik kérdéssel arra kérik a Bíróságot, hogy pontosítsa ezen Egyezmény 4. cikke (5) bekezdésének hatályát, amely rendelkezés előírja, hogy a fenti egyezmény 4. cikkének (2)-(4) bekezdésében előírt vélelmektől el lehet térni, ha a körülmények összessége arra utal, hogy a szerződés egy másik országgal szorosabb kapcsolatban áll.

94. Végül a második, a harmadik és a negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság a felosztásnak az alapügyben szereplőhöz hasonló szerződésre történő alkalmazása lehetőségére kérdez rá. Ezt a kérdést többek között arra tekintettel teszi fel, hogy az alkalmazandó jogtól függően eltér a szerződésből fakadó jogok elévülésének határideje.

95. Úgy gondolom, hogy az első és az ötödik kérdést együttesen kell megvizsgálni. Ugyanis úgy értelmezem, hogy ezekkel a kérdésekkel a kérdést előterjesztő bíróság arra kéri a Bíróságot, hogy a Római Egyezmény 4. cikkével létrehozott rendszerre tekintettel határozza meg az alapügyben szereplőhöz hasonló szerződésre alkalmazandó jogot.

96. Ezért kifejtem egyrészt azokat az indokokat, amelyek alapján úgy vélem, hogy ez a szerződés nem tartozhat az egyezmény 4. cikke (4) bekezdésének hatálya alá, másrészt azokat az indokokat, amelyek alapján azt gondolom, hogy a fenti egyezmény 4. cikkének (1) bekezdésével összhangban a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell keresnie azt az országot, amellyel a szóban forgó szerződésnek a legszorosabb a kapcsolata.

97. Végül előadom azokat az indokokat, amelyek alapján az a véleményem, hogy ez a szerződés nem osztható fel.

a) A Római Egyezmény 4. cikke által létrehozott rendszernek a szóban forgó szerződésre történő alkalmazásáról

98. A kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy az ICF és az MIC által kötött szerződés árufuvarozási szerződésnek minősíthető-e, és így a Római Egyezmény 4. cikke (4) bekezdésének hatálya alá tartozhat-e.

99. Emlékeztetek arra, hogy e szerződés alapján az ICF tehervagonokat bocsátott a Balkenende rendelkezésre, amely vállalkozás az MIC megbízásából járt el, és amely áruk Amszterdam és Frankfurt közötti vasúti szállítását biztosította. Kizárólag az MIC gondoskodott a szállítás üzemeltetési részéről, aki bérbe adta harmadik feleknek a rendelkezésére álló rakodási kapacitását.

100. A kérdést előterjesztő bíróság jelzi továbbá, hogy az ICF belgiumi székhelyű társaság, míg a Balkenende és az MIC székhelye Hollandia területén található.

101. Amint a jelen indítvány 54. pontjában láttuk, a Római Egyezmény 4. cikkének (4) bekezdése csak akkor alkalmazható, ha az ország, amelynek a területén a fuvarozó lakóhelye van, megegyezik azzal, ahol a berakodás vagy a kirakodás helye, illetve a feladó tevékenysége végzésének központja található. Az elemzés e szakaszában csekély jelentősége van, hogy az egyrészt a ICF, másrészt a Balkenende és az MIC között kötött szerződés e rendelkezés értelmében árufuvarozási szerződésnek minősíthető-e.

102. Így meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben ezek a helyek nem esnek egybe. Az ICF székhelye ugyanis Belgiumban van, míg a többi szerződő fél, a Balkenende és az MIC székhelye Hollandiában található. Ezen felül a szállításra Amszterdam és Frankfurt között került sor, ami azt jelenti, hogy a berakodás Hollandiában, a kirakodás pedig Németországban történt.

103. Következésképpen úgy gondolom, hogy – még ha a szóban forgó szerződést árufuvarozási szerződésnek kellene is minősíteni a Római Egyezmény 4. cikkének (4) bekezdése értelmében – ez a szerződés nem tartozhat e rendelkezés hatálya alá, mivel a szükséges feltételek nem teljesülnek.

104. Ezért – az előzőekben megállapítottakkal összhangban – ha a fenti rendelkezésben előírt feltételek nem teljesülnek, véleményem szerint a Római Egyezmény 4. cikkének (1) bekezdésében foglalt általános szabályt kell alkalmazni.

105. A kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell tehát keresnie az alapügyben szereplő szerződéssel legszorosabb kapcsolatban álló országot. E vizsgálat során több tényezőt vehet figyelembe. Figyelembe veheti többek között a szerződés megkötésének és teljesítésének helyét, a felek székhelyét és a szerződés tárgyát. Ezáltal ezek a tényezők egy irányba, a szerződés súlypontjának irányába vezetik a bíróságot.

106. Úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott adatok Hollandiát helyezik a szerződés súlypontjába. Emlékeztetek ugyanis arra, hogy az ICF székhelye Belgiumban, a Balkenende és az MIC székhelye Hollandiában van, és hogy a szállítás Amszterdamból Frankfurtba történt.

107. Ezért a holland jogot kell erre a szerződésre alkalmazni. Mindenesetre a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak az országnak a megkeresése, amellyel a fenti szerződésnek a legszorosabb a kapcsolata.

108. A fentiekre figyelemmel az a véleményem, hogy az olyan szerződés, amelynek tárgya közlekedési eszköznek áruk meghatározott úton történő szállítása céljából való rendelkezésre bocsátása, nem tartozik a Római Egyezmény 4. cikke (4) bekezdésének hatálya alá, amennyiben az e közlekedési eszköz rendelkezésre bocsátására köteles vállalkozás telephelye más országban található, mint amelyben a berakodás vagy kirakodás helye, illetve a szerződésben részes másik fél tevékenysége végzésének központja.

109. Ezért úgy gondolom, hogy az ilyen szerződésre alkalmazandó jog meghatározása céljából a nemzeti bíróságnak a Római Egyezmény 4. cikkének (1) bekezdésével összhangban meg kell keresnie azt az országot, amelyikkel a fenti szerződésnek a legszorosabb a kapcsolata.

b) A felosztás lehetőségéről

110. A második, a harmadik és a negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy lehet-e a felosztást az alapügyben szereplőhöz hasonló szerződésre alkalmazni. Ezt a kérdést nevezetesen arra tekintettel teszi fel, hogy az alkalmazandó jogtól függően eltér a szerződésből fakadó jogok elévülésének határideje.

111. Ezt úgy értem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság valójában azt kívánja megtudni, hogy a Balkenende és az MIC azon kötelezettsége, hogy ellenszolgáltatást nyújtson az ICF által teljesített kötelezettségért, elkülöníthető-e a felek által kötött szerződés többi részétől, aminek az a tétje, hogy az ICF keresete az alkalmazandó jogtól függően elévült-e, vagy sem.

112. Amint láttuk, a Római Egyezmény 4. cikke (1) bekezdésének második mondata kivételes jelleggel írja elő a szerződés felosztását.

113. A felosztásnak végeredményben csak akkor van jelentősége, ha a szerződés azon része, amelyre valamely másik jog alkalmazását irányozták elő, önálló módon elkülönül a szerződés egészétől, és ha ennek a résznek szorosabb a kapcsolata valamely másik ország jogával.

114. Nekem úgy tűnik, hogy a jelen ügyben nehezen képzelhető el a felosztás. Az egyrészt az ICF, másrészt a Balkenende és az MIC között létrejött szerződés tárgya egyetlen szolgáltatás, amely közlekedési eszköznek áruk meghatározott úton történő szállítására való rendelkezésre bocsátása, és amelynek ellenértéke meghatározott pénzösszeg megfizetése. A felek kötelezettségeinek e kölcsönössége a szerződésre alkalmazandó jog egységességét követeli meg.

115. Véleményem szerint más lenne a helyzet, ha a szóban forgó szerződés több, egymástól elkülöníthető kötelezettséget tartalmazna, például az áru Frankfurtba történő szállítását követően annak Németországon belüli kézbesítését is. Ez a két kötelezettség objektíve elkülöníthetőnek tűnne számomra.

116. Hozzáteszem továbbá, hogy – még ha az alapügyben szereplő szerződés valamelyik része elkülöníthető is volna a szerződés többi részétől – annyi bizonyos, hogy a Római Egyezmény 4. cikke (1) bekezdésének második mondatával összhangban a bíróságnak meg kellene bizonyosodnia arról, hogy ez az önálló rész egy másik ország jogával szorosabb kapcsolatban áll. A jelen indítvány 106. és 107. pontjában kifejtettek alapján nehéznek tűnik a szerződés bármely részét a belga joghoz kapcsolni, amely jog szerint – emlékeztetek rá – az ICF keresete nem évült el.

117. Következésképpen az a véleményem, hogy az olyan szerződésre, amelynek tárgya közlekedési eszköznek áruk meghatározott úton történő szállítására való rendelkezésre bocsátása, nem alkalmazható a Római Egyezmény 4. cikke (1) bekezdésének második mondata.

V – Végkövetkeztetések

118. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javasolom a Bíróságnak, hogy az alábbiak szerint válaszoljon a Hoge Raad der Nederlanden által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre:

„Az olyan szerződés, amelynek tárgya közlekedési eszköznek áruk meghatározott úton történő szállítása céljából való rendelkezésre bocsátása, nem tartozik a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, aláírásra 1980. június 19-én megnyitott egyezmény (Római Egyezmény) 4. cikke (4) bekezdésének hatálya alá, amennyiben az e közlekedési eszköz rendelkezésre bocsátásával megbízott vállalkozás telephelye más országban található, mint amelyben a berakodás vagy kirakodás helye, illetve a szerződésben részes másik fél tevékenysége végzésének központja.

Az ilyen szerződésre a Római Egyezmény 4. cikke (1) bekezdésének első mondata alapján alkalmazandó jog azon ország joga, amelyhez e szerződés a legszorosabban kapcsolódik. Ez a kapcsolat levezethető például abból a tényből, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló szerződésben a szerződő felek székhelye Hollandiában, és a berakodás helye is ugyanebben az országban van.

A Római Egyezmény 4. cikke (1) bekezdésének második mondatát úgy kell értelmezni, hogy a szerződés valamely részére akkor alkalmazható egy másik ország joga, ha ez a rész önálló módon elkülönül a szerződés egészétől. Nem felel meg ennek a követelménynek az alapügyben szereplőhöz hasonló szerződés, amelynek tárgya egyetlen szolgáltatás, amely közlekedési eszköznek áruk meghatározott úton történő szállítására való rendelkezésre bocsátása.”